

Bölüm 22

PALYATİF BAKIM HASTALARINDA BASINÇ YARALARININ ÖNLEMESİ VE HEMŞİRENİN ROLÜ

Özlem AKMAN¹
Dilek YILDIRIM¹

GİRİŞ

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) palyatif bakımı ilk olarak 1989 yılında tanımlamış, 2002 yılında ise “palyatif bakımı, yaşamı tehdit eden hastalıklardan kaynaklanan problemler ile karşılaşan hastaların ve hasta yakınlarının yaşam kalitesini, başta ağrı olmak üzere tüm fiziksel, psikososyal ve ruhsal problemlerin erken saptanarak ve etkili değerlendirmeler yapılarak önlenmesi veya giderilmesi yoluyla daha iyi hale getiren bir yaklaşımdır” şeklinde tanımlamıştır. Bu tanıma 2014 yılında “palyatif bakım bütün hekimlerin vicdani sorumluluğudur” ifadesi eklenmiş ve palyatif bakımın önemine dikkat çekilmiştir. Ayrıca hasta yakınlarının bu süreçte ve yas sürecinde psikolojik, sosyal, manevi ve fiziksel yönden desteklenmesi de palyatif bakım tanımına eklenmiştir. Bu tanımda da belirtildiği gibi palyatif bakım sadece kanser hastalarına değil tüm kronik hastalıkları da kapsamaktadır (WHO 2018; Kıvanç, 2017). Ülkemizdeki palyatif bakım merkezlerine baktığımızda palyatif bakımın, büyük bölümünü kanser hastaları oluşturuyor olsa da bunun dünyadaki uygulamalarda olduğu gibi diğer kronik hastalıkları bulunan hastaların da palyatif bakım hizmetine ihtiyaç duyabildiği belirtilmiştir (Gültekin, et al. 2010). Palyatif bakım, hastalığın ilerlemesini durdurmak, geciktirmek ya da tersine çevirmek ya da tedavi sağlamak yerine, hastalık semptomlarının şiddetini azaltmaya odaklanır. Amaç, ciddi ve karmaşık hastalıklarla karşılaşan hastaların acı çekmesini önlemek ve rahatlatmak, yaşam kalitesini arttırmaktır. Ağrıyı ve diğer rahatsız edici semptomları yönetmek palyatif bakımın önemli bir amacıdır (Graves & Sun, 2013).

Günümüzde palyatif bakım ünitelerinde yatan hastalarda pek çok sağlık problemi görülmektedir. Bu sağlık problemlerinden başta ağrı olmak üzere diğer bazı semptomlar yaralar ile hastalar tarafından tecrübe edilir. Yapılan bir çalışmada,

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü. ozlem.akman@izu.edu.tr

² Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

SONUÇ

Günümüzde basınç yaraları mücadele edilmesi gereken önemli sağlık sorunlarından biridir. Hastaların yatış sürelerinin uzamasının ve daha fazla ağrı yaşamalarının önüne geçilmesi, riskli hastaların belirlenerek basınç yaralarını önleyici bakım uygulamalarının yapılması ve maliyet etkili çalışmaların sürdürülmesi, bu sorunların azaltılmasına katkıda bulunacaktır.

KAYNAKÇA

1. Akyol, A. D. (2006). Intervention studies for prevention of pressure ulcers in Turkey: a literature review. *International nursing review*, 53(4), 308-316.
2. American Geriatric Society Panel on Persistent Pain in Older Persons. (2002). The management of persistent pain in older persons. *Journal of the American Geriatrics Society*, 50(6 Suppl), S205.
3. Artico, M., D'Angelo, D. & Piredda, M., et al. (2018b). Pressure injury progression and factors associated with different end-points in a home palliative care setting: a retrospective chart review study. *Journal of pain and symptom management*, 56(1), 23-32.
4. Artico, M., Dante, A., & D'angelo, D., et al. (2018a). Prevalence, incidence and associated factors of pressure ulcers in home palliative care patients: A retrospective chart review. *Palliative medicine*, 32(1), 299-307..
5. Ayello EA, Baranoski S, Lyder CH, Cudigan J. Pressure Ulcer. In Baranoski, S., Ayello, A. E. (Eds.), *Wound Care Essentials: Practice Principles*. 2004 (First ed, pp. 240-270). Philadelphia: Lipincott Williams& Wilkins.
6. Ayello, E. A., & Braden, B. (2002). How and why to do pressure ulcer risk assessment. *Advances in skin & wound care*, 15(3), 125-131.
7. Dharmarajan, T. S., & Ahmed, S. (2003). The growing problem of pressure ulcers: Evaluation and management for an aging population. *Postgraduate medicine*, 113(5), 77-90.
8. Erhan, B. (2007). Bası Yarası Sınıflama ve Değerlendirme. *Türkiye Klinikleri Journal of Internal Medical Sciences*, 3(45), 21-24.
9. Gorecki, C., Closs, S. J., Nixon, J., & Briggs, M. (2011). Patient-reported pressure ulcer pain: a mixed-methods systematic review. *Journal of pain and symptom management*, 42(3), 443-459.
10. Graves, M. L., & Sun, V. (2013). Providing quality wound care at the end of life. *Journal of Hospice & Palliative Nursing*, 15(2), 66-74.
11. Gültekin, M., Özgül, N., Olcayto, E., & Tuncer, A. M. (2010). Türkiye'de palyatif bakım hizmetlerinin mevcut durumu. *Türk Jinekolojik Onkoloji Dergisi*, 13(1), 1-6.
12. Gündüz, B. (2007). Bası yaralarının önlenmesi. *Türkiye Klinikleri Tıp Bilimleri Dergisi*, 3(45), 25-31.
13. Gürçay, E. (2009). Spinal kord yaralanmalı hastalarda bası yaraları. *Marmara Medical Journal*, 22(2), 162-168.
14. Hendrichova, I., Castelli, M. & Mastroianni, C., et al. (2010). Pressure ulcers in cancer palliative care patients. *Palliative medicine*, 24(7), 669-673.
15. Hug, E., Ünalın, H., Karamehmetoğlu, S. S., Tüzün, S., Gürgöze, M., & Tüzün, F. (2001). Bir eğitim hastanesinde bası yarası prevalansı ve bası yarası gelişiminde etkili risk faktörleri. *Türkiye Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Dergisi*, 47(6), 1-10.
16. Karadağ, A. (2003). Basınç ülserleri: değerlendirme, önleme ve tedavi. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 7(2), 41-48.
17. Karadağ, A. (2011). Basınç ülserlerinde hemşirelik bakımı. *İçinde Aştı TA, Karadağ A (Editörler), Klinik Uygulama Beceri ve Yöntemleri*. Adana: Nobel Tıp Kitabevi Yayın Pazarlama Ltd. Şti., 431-461.

18. Kıvanç, M.M. (2017). Türkiye’de Palyatif Bakım Hizmetleri. HSP, 4(2), 132-135.
19. Korkmaz, F. (2011). Basınç Yarası Bakımında Topikal Negatif Basınç Terapisi. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, 18(1), 93-102.
20. Langemo, D. K. (2006). When the goal is palliative care. *Advances in skin & wound care*, 19(3), 148-154.
21. Langemo, D. K., & Black, J. (2010). Pressure Ulcers in Individuals Receiving Palliative Care: A National Pressure Ulcer Advisory Panel White Paper©. *Advances In Skin & Wound Care*, 23(2), 59-72.
22. Langemo, D. K., Anderson, J., & Volden, C. (2003). Skin and wound care extra: Uncovering pressure ulcer incidence. *Nursing management*, 34(10), 54-57.
23. Langemo, D. K., Melland, H., Hanson, D., Olson, B., & Hunter, S. (2000). The lived experience of having a pressure ulcer: a qualitative analysis. *Advances in skin & wound care*, 13(5), 225.
24. Maida, V., Ennis, M., & Corban, J. (2012). Wound outcomes in patients with advanced illness. *International wound journal*, 9(6), 683-692.
25. National Pressure Ulcer Advisory Panel. <http://www.npuap.org/wp-content/uploads/2014/08/Quick-Reference-Guide-DIGITAL-NPUAP-EPUAP-PPPIA%20Jan2016.pdf> Erişim 18.12.2018.
26. Orhan, B. (2017). Basınç Yaralarını Önleme Kılavuzu: Kanıta Dayalı Uygulamalar. Arşiv Kaynak Tarama Dergisi, 26(4), 427-440.
27. ÖzgeneL, G. Y., Kahveci, R., Selçuk, A., Özbek, S., & Özcan, M. (2002). Bası yaralarında tedavi prensiplerimiz ve sonuçlarımız. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 28(2), 27-32.26.
28. Öztürk, A., Gürlek, A., Arslan, A., Fırat, C., & Farız, A. (2006). Bası Yaralı Vakalardaki On Yıllık Klinik Deneyimlerimiz/Our Clinical Experiences in Pressure Sore in a period of 10 years. *İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 13(4), 243-248.
29. Pacific PAN. Prevention and Treatment of Pressure Ulcers: Quick Reference Guide. National Pressure Ulcer Advisory Panel, 2014. 75. <https://www.npuap.org/wp-content/uploads/2014/08/Updated-10-16-14-Quick-Reference-Guide-DIGITAL-NPUAP-EPUAP-PPPIA-16Oct2014.pdf>. Erişim tarihi:09.12.2018.
30. Papanikolaou, P., Lyne, P., & Anthony, D. (2007). Risk assessment scales for pressure ulcers: a methodological review. *International journal of nursing studies*, 44(2), 285-296.
31. Perry AG, Potter PA. *Clinical Nursing Skills&Techniques*. 2006;(6th ed., pp. 431-461). USA: Mosby.
32. Riordan, J., & Voegeli, D. (2009). Prevention and treatment of pressure ulcers. *British Journal of Nursing*, 18(20), 20-27.
33. Sayar, S., Turgut, S. & Doğan, H., et al. (2009). Incidence of pressure ulcers in intensive care unit patients at risk according to the Waterlow scale and factors influencing the development of pressure ulcers. *Journal of clinical nursing*, 18(5), 765-774.
34. Schoonhoven, L., Haalboom, J. R., Bousema, M. T., et al. (2002). Prospective cohort study of routine use of risk assessment scales for prediction of pressure ulcers. *BMJ*, 325(7368), 797.
35. Shahin, E. S., Dassen, T., & Halfens, R. J. (2009). Incidence, prevention and treatment of pressure ulcers in intensive care patients: a longitudinal study. *International journal of nursing studies*, 46(4), 413-421.
36. Sönmez, A. (2007). Pressure sores. *Turkish Journal of Family Practice*, 7(2), 57-62.
37. Suriadi, Sanada, H., Sugama, J., Thigpen, B., & Subuh, M. (2008). Development of a new risk assessment scale for predicting pressure ulcers in an intensive care unit. *Nursing in critical care*, 13(1), 34-43.
38. Şahin, S., & Akçiçek, F. (2009). Yaşlı hastada bası yaraları önleme, tanı ve tedavisi. *Akademik Geriatri Dergisi*, 1(3), 139-146.
39. Tekin, N. (2016). Palyatif Bakım Hastalarında Basınç Yaraları. *Smyrna Tıp Dergisi*, 48-53.

40. Tel, H., Özden, D., & Çetin, G. (2006). Yatağa bağımlı hastalarda basınç yarası gelişme riski ve hemşirelerin bu hastalara uyguladıkları önleyici bakım. *Turkish Journal of Research & Development in Nursing*, 8.
41. Uzun, O., & Tan, M. (2007). A prospective, descriptive pressure ulcer risk factor and prevalence study at a university hospital in Turkey. *Ostomy/wound management*, 53(2), 44-56.
42. Uzun, O., & Tan, M. (2007). A prospective, descriptive pressure ulcer risk factor and prevalence study at a university hospital in Turkey. *Ostomy/wound management*, 53(2), 44-56.
43. Uzun, Ö. (2010). Cerrahi hastalarda basınç ülserlerinin önlenmesi. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 5(15), 23-31.
44. WHO definition of palliative care. <http://www.who.int/cancer/palliative/en/> Erişim tarihi Kasım 30, 2018.
45. Yorgancıoğlu, Z.R. & İncel, A.N. (1999). Bası ülserleri ve tedavisi. *Fiziksel Tıp*, 2(3), 61-66.